

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

25 януари 2024 година*

„Преюдициално запитване — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 50 — Принцип *ne bis in idem* — Наказателно производство, образувано срещу неизвестен извършител — Издадено от прокурор постановление за прекратяване на производството — Допустимост на последващо наказателно производство, образувано срещу конкретно лице за същите деяния — Условия, които трябва да бъдат изпълнени, за да може да се счита, че по отношение на дадено лице има влязла в сила присъда — Изискване за задълбочено разследване — Непровеждане на разпит на евентуален свидетел — Непровеждане на разпит на заинтересованото лице в качеството му на „заподозрян“

По дело C-58/22

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Curtea de Apel Craiova (Апелативен съд Крайова, Румъния) с акт от 13 януари 2022 г., постъпил в Съда на 28 януари 2022 г., в рамките на наказателно производство срещу

NR

при участието на

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: Ал. Арабаджиев, председател на състава, Т. von Danwitz, P. G. Xuereb (докладчик), А. Kumin и I. Ziemele, съдии,

генерален адвокат: N. Emiliou,

секретар: R. Șereș, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 22 март 2023 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за румънското правителство, от Е. Gane, А. Rotăreanu и А. Wellman, в качеството на представители,

* Език на производството: румънски.

– за Европейската комисия, от I. Rogalski и M. Wasmeier, в качеството на представители,
след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание
от 8 юни 2023 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“) във връзка с Решение 2006/928/ЕО на Комисията от 13 декември 2006 година за създаване на механизъм за сътрудничество и проверка на напредъка на Румъния в постигането на специфични цели в областите на съдебната реформа и борбата срещу корупцията (ОВ L 354, 2006 г., стр. 56; Специално издание на български език, 2007 г., глава 11, том 51, стр. 55).
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство, образувано срещу NR за пасивен подкуп.

Правна уредба

Международното право

- 3 Озаглавеният „Забрана за повторно осъждане или наказание“ член 4 от Протокол № 7 към Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., има следното съдържание:

„1. Никой не може да бъде съден или наказан от съда на една и съща държава за престъпление, за което вече е бил оправдан или окончателно осъден съгласно закона и наказателното производство на тази държава.

2. Разпоредбите на предходния параграф не представляват пречка за възобновяването на процеса съгласно закона и наказателното производство на съответната държава, ако има доказателства за нови или новооткрити обстоятелства или за съществен порок на процеса, които са повлияли на неговия изход“.

[...]“.

Правото на Съюза

Решение 2006/928

- 4 Решение 2006/928 е прието в контекста на присъединяването на Румъния към Европейския съюз на 1 януари 2007 г.

5 Съгласно член 1, първа алинея от това решение:

„До 31 март всяка година, а за първи път — в срок до 31 март 2007 г., Румъния докладва на Комисията за напредъка, направен по отношение на постигането на всяка от целите, посочени в приложението“.

6 Приложението към посоченото решение предвижда:

„Показатели, които Румъния трябва да постигне, посочени в член 1:

1. Да осигури по-прозрачен и ефикасен съдебен процес, по-специално чрез повишаване на капацитета и отчетността на Висшия магистратски съвет. Да наблюдава и да докладва за ефекта от новия граждански процесуален кодекс и новия наказателно-процесуален кодекс.
2. Да създаде, както е предвидено, независима агенция, която да отговаря за проверката на активите, несъответствията и потенциалните конфликти на интереси, както и да приема актове със задължителен характер, въз основа на които могат да бъдат налагани санкции с възпиращ ефект.
3. Като се опира на вече постигнатия напредък, да продължи провеждането на професионални и безпристрастни разследвания по твърдения за корупция на високо равнище.
4. Да предприеме по-нататъшни мерки за предотвратяване и борба с корупцията, по-специално на равнище местно управление“.

Рамково решение 2003/568/ПВР

7 Член 2 от Рамково решение 2003/568/ПВР на Съвета от 22 юли 2003 година относно борбата с корупцията в частния сектор (ОВ L 192, 2003 г., стр. 54; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 122) е озаглавен „Активна и пасивна корупция в частния сектор“, а параграф 1, буква б) от него гласи:

„Държавите членки предприемат необходимите мерки, за да гарантират, че следните умишлени деяния са обявени за престъпления във вътрешното законодателство, когато са извършени при осъществяване на стопанска дейност:

[...]

- б) поискване или получаване, пряко или чрез посредник от лице, което в каквото и да е качество ръководи или работи в юридическо лице от частния сектор, на каквато и да е недължима облага, за него или за трето лице или на приемане на обещание за такава облага, за да извърши или да се въздържи от дадено действие в нарушение на неговите задължения“.

8 Съгласно член 4 от посоченото рамково решение, който е озаглавен „Наказания и други санкции“:

„1. Всяка държава членка предприема необходимите мерки, за да гарантира, че деянията по членове 2 и 3 се наказват с ефективни, съразмерни и възпиращи наказания.

2. Всяка държава членка предприема необходимите мерки, за да гарантира, че за деянията по член 2 се налага наказание лишаване от свобода най-малко от една до три години.

3. Всяка държава членка предприема, когато е подходящо, в съответствие с нейните конституционни норми и принципи, мерките, необходими за да гарантира, че когато едно физическо лице, което при осъществяване на определена стопанска дейност, поне когато е заемало ръководна длъжност в предприятие, извършващо съответната стопанска дейност, да бъде временно лишено от правото да упражнява тази стопанска дейност или подобна стопанска дейност на същия пост или в същото качество, ако установените факти дават основание да се направи заключение, че съществува явна опасност лицето да злоупотреби със служебното си положение чрез активна или пасивна корупция“.

Румънското право

Наказателен кодекс

9 Член 207 от Cod penal (Наказателен кодекс) е озаглавен „Изнудване“ и предвижда в параграф 1:

„Принуждаването на дадено лице да даде, да извърши, да не извърши или да претърпи нещо, за да придобие неоснователно облага [...] за себе си или за другото, се наказва с лишаване от свобода от една до пет години“.

10 Член 289 от този кодекс е озаглавен „Пасивен подкуп“ и гласи:

„1. Длъжностно лице, което поиска или приеме пряко или косвено, за себе си или за другото, пари или други облаги, които не му се дължат, или което приема обещанието за такава облага във връзка с изпълнението, неизпълнението, ускоряването или забавянето при извършването на действие в обхвата на неговите функции или по повод на изпълнението на действие в противоречие с тези функции, се наказва с лишаване от свобода от три до десет години и забрана за изпълняване на държавни длъжности или за упражняване на професията или дейността, при изпълнение на които длъжностното лице е извършило деянието.

[...]“.

11 Член 308 („Корупционни престъпления и престъпления по служба, извършени от други лица“) от посочения кодекс гласи следното:

„1. Разпоредбите на членове 289—292, 295, 297—300 и 304 относно държавните служители се прилагат по аналогия и за деянията, извършени от или във връзка с лица, които трайно или временно, със или без възнаграждение изпълняват функции от какъвто и да е характер в служба на физическо лице по член 175, параграф 2 или на юридическо лице.

[...]“.

Наказателно-процесуален кодекс

- 12 Член 6 от Cod de procedură penală (Наказателно-процесуален кодекс) е озаглавен „Ne bis in idem“ и гласи:

„Никой не може да бъде подложен на наказателно преследване или съден за престъпление, когато срещу него вече е постановена окончателна присъда за същото деяние, макар и с различна правна квалификация“.

- 13 Член 335 от този кодекс е озаглавен „Продължаване на делото в случай на възобновяване на наказателното производство“ и гласи:

„1. Когато впоследствие констатира, че не е налице основанието за прекратяването на наказателното производство, горестоящият прокурор спрямо прокурора, постановил решението, отменя постановлението и разпорежда възобновяване на наказателното производство. Разпоредбите на член 317 се прилагат съответно.

2. Когато са възникнали нови факти или обстоятелства, от които е видно, че основанието за прекратяването на производството вече не е налице, прокурорът отменя постановлението и разпорежда възобновяване на наказателното производство.

[...]

4. За възобновяването на наказателното производство е необходимо съдията в разпоредителното заседание да издаде потвърждение най-късно в тридневен срок, като в противен случай то не поражда действие. Съдията в разпоредителното заседание се произнася при закрити врата с мотивирано решение по законосъобразността и основателността на постановлението за възобновяване на наказателното производство, след като е призовал заподозрения или обвиняемия и при участието на прокурора. Неявяването на законосъобразно призованите лица не е пречка за разглеждането на искането за потвърждение.

4¹. При разглеждането на искането за потвърждение съдията в разпоредителното заседание проверява законосъобразността и основателността на постановлението за възобновяване на наказателното производство въз основа на материалите и доказателствата в преписката по разследването и на всички новопредставени писмени доказателства. Решението на съдията в разпоредителното заседание е окончателно.

[...]“.

Закон № 78/2000

- 14 Член 6 de la Legea nr. 78/2000 pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție (Закон № 78/2000 за предотвратяване, разкриване и наказване на корупцията) от 18 май 2000 г. (Monitorul Oficial al României, част I, бр. 219 от 18 май 2000 г.), в приложимата му към спора в главното производство редакция, гласи:

„Престъпленията пасивен подкуп (предвидени в член 289 от Наказателния кодекс), активен подкуп (предвидени в член 290 от Наказателния кодекс), търговия с влияние (предвидени в член 291 от Наказателния кодекс) и активна търговия с влияние (предвидени в член 292 от Наказателния кодекс) се наказват в съответствие със съответните законови разпоредби. Разпоредбите на член 308 от Наказателния кодекс се прилагат съответно“.

Главното производство и преюдициалните въпроси

- 15 GL, HS, JK, MT и PB (наричани по-нататък „тъжителите в главното производство“) са служители в кооперативното дружество ВХ. На 12 февруари 2014 г. с решение на общото събрание на членовете в това дружество неговият председател NR е освободена от длъжност.
- 16 NR предявява иск за отмяна на посоченото решение, като за тази цел е представявана от адвокат, на когото се задължава да заплати „резултативен хонорар“ в размер на 4 400 евро. Тъй като искът е уважен, NR е преназначена като председател на посоченото дружество.
- 17 На 30 април 2015 г. е проведено събрание на кооперативното дружество ВХ, в което участват NR, тъжителите в главното производство, както и други членове на управителния съвет на това дружество, а именно АХ, ВD, СН, FХ и LМ. Един от тъжителите прави звукозапис на обсъжданията, направени в рамките на това събрание.
- 18 Според запитващата юрисдикция Curtea de Apel Craiova (Апелативен съд Крайова, Румъния) по време на посоченото събрание NR е поискала от тъжителите в главното производство, доколкото те са причината за решението за освобождаването ѝ от длъжността председател на посоченото дружество, да заплатят посочения в точка 16 от настоящото решение размер на хонорара, като в противен случай трудовите им договори ще бъдат прекратени, а също и „в замяна на възстановяването на атмосфера на добро разбирателство и сътрудничество на работното място“. Тъй като искането ѝ не е удовлетворено, NR издава и подписва решения за прекратяване на тези договори.
- 19 GL, HS, JK, MT и PB подават две тъжби срещу NR, първата на 8 юни 2015 г., а втората на 26 юни 2015 г., съответно пред Inspectoratul de Poliție al Județului Olt (Окръжно полицейско управление на Олт, Румъния) и Direcția Națională Anticorupție — Serviciul Teritorial Craiova (Национална дирекция за борба с корупцията — териториална служба Крайова, Румъния), за престъпленията изнудване, злоупотреба със служебно положение и пасивен подкуп съответно на основание членове 207, 297 и 289 във връзка с член 308 от Наказателния кодекс.
- 20 От една страна, тъжбата, подадена в окръжното полицейско управление на Олт, е регистрирана в Parchet de pe lângă Tribunalul Olt (Прокуратура към Окръжен съд Олт, Румъния) на 5 февруари 2016 г. под номер 47/P/2016.

- 21 От друга страна, тъжбата, подадена до Националната дирекция за борба с корупцията — териториална служба Крайова, е предадена на Parchet de pe lângă Judecătoria Slatina (прокуратура към Първоинстанционен съд Слатина, Румъния), тъй като съдържа данни за наличие на престъплението изнудване, което е от материалната компетентност на тази прокуратура. Тъжбата е заведена в регистъра на прокуратурата на 11 февруари 2016 г. под номер 673/P/2016.

По хода на дело 673/P/2016

- 22 С постановление от 14 март 2016 г. Parchet de pe lângă Judecătoria Slatina (прокуратура към Първоинстанционен съд Слатина) образува наказателно производство срещу неизвестен извършител за престъплението изнудване член 207 от Наказателния кодекс.
- 23 След като разпитва NR и тъжителите в главното производство, разследващият полицейски орган изготвя доклад, в който предлага производството по дело 673/P/2016 да бъде прекратено. Според този орган, доколкото размерът на хонорарите, посочен в точка 16 от настоящото решение, е бил поискан от NR не за нейна лична облага, а в полза на нейния адвокат, следвало да се приеме, че NR не е извършила престъплението изнудване по член 207 от Наказателния кодекс.
- 24 С постановление от 27 септември 2016 г. на основание на посочения в предходната точка доклад прокурорът по дело 673/P/2016 издава постановление за прекратяване на производството по това дело (наричано по-нататък „разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство“).
- 25 Тъжителите в главното производство не оспорват това постановление.
- 26 С постановление от 21 октомври 2016 г. административният ръководител на Parchet de pe lângă Judecătoria (прокуратура към Първоинстанционен съд Слатина) отменя разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство и разпорежда възобновяване на наказателното преследване срещу NR за престъплението изнудване. Според посочения прокурор, тъй като същата фактическа обстановка е предмет на наказателно производство по дело 47/P/2016 и това разследване е в напреднал стадий, с оглед на доброто правораздаване се налагало дело 673/P/2016 да бъде прехвърлено на Parchet de pe lângă Tribunalul Olt (Прокуратура към Окръжен съд Олт), за да бъде съединено с дело 47/P/2016.
- 27 С определение от 21 ноември 2016 г. съдията в разпоредителното заседание в Judecătoria Slatina (Първоинстанционен съд Слатина, Румъния), който е сезиран с искане да потвърди възобновяването, го отхвърля с мотива, че изтъкнатите от административния ръководител на прокуратурата основания не отговарят на критериите за възобновяване на наказателното производство, предвидени в член 335 от Наказателно-процесуалния кодекс. Според запитващата юрисдикция по този начин разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство е станало окончателно.

По хода на дело 47/P/2016

- 28 С постановление от 9 февруари 2016 г. Parchet de pe lângă Tribunalul Olt (Прокуратура към Окръжен съд Олт) образува наказателно производство срещу NR, като внася за разглеждане в Tribunalul Olt (Окръжен съд Олт, Румъния) обвинителен акт от 31 януари 2017 г. за престъплението пасивен подкуп по член 289 от Наказателния кодекс във връзка с член 308, параграф 1 от този кодекс и член 6 от Закон № 78/2000.
- 29 С определение от 10 април 2017 г. съдията в разпоредителното заседание в Tribunalul Olt (Окръжен съд Олт) установява, че е сезиран законосъобразно и разпорежда образуването на съдебното производство срещу NR. Що се отнася до довода на последната, в рамките на който тя твърди, че е допуснато нарушение на принципа *ne bis in idem*, тъй като за същите деяния вече е водено наказателно производство по дело 673/P/2016 и по това дело е постановено окончателно решение, съдията в разпоредителното заседание по същество приема, че прилагането на принципа *ne bis in idem* не е от компетентността на съдиите, които се произнасят в разпоредителното заседание, и че поради това оплакванията, в рамките на които се твърди, че посоченият принцип е нарушен, могат да бъдат разгледани само при разглеждането на съответното дело по същество.
- 30 С присъда от 19 ноември 2018 г. Tribunalul Olt (Окръжен съд Олт) отхвърля като неоснователни доводите на NR, в рамките на които се твърди, че е нарушен принципът *ne bis in idem*, с мотива че разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство не може да се счита за окончателно решение, водещо до приложимостта на този принцип, тъй като постановяването на това постановление не е било предшествано от задълбочено разследване по съществуващото на делото.
- 31 Освен това Tribunalul Olt (Окръжен съд Олт) приема, че в рамките на дело 673/P/2016 не е разгледана наказателната отговорност на NR, доколкото наказателното производство е образувано срещу неизвестен извършител поради предполагаемата липса на доказателства, че дадено лице е извършило твърдяното престъпление изнудване. Следователно образуването на наказателно производство конкретно срещу NR по дело 47/P/2016 не представлявало повторно наказателно преследване, поради което принципът *ne bis in idem* не се прилага.
- 32 С оглед на тези обстоятелства и тъй като счита, че от доказателствата, събрани в рамките на последното дело, недвусмислено следва, че NR е поискала от тъжителяте в главното производство да заплатят посочения в точка 16 от настоящото решение размер на хонорарите, Tribunalul Olt (Окръжен съд Олт) я осъжда условно на една година и четири месеца лишаване от свобода и като допълнително наказание ѝ налага забрана за същия срок да заема държавна длъжност и да упражнява професия или дейност, при изпълнението на която е извършила деянията, в които е обвинена.
- 33 С решение по наказателно дело № 1207/2020 от 20 октомври 2020 г. Curtea de Apel Craiova (Апелативен съд Крайова) уважава въззивната жалба на NR срещу присъдата, посочена в точка 30 от настоящото решение. Посочената юрисдикция приема, че принципът *ne bis in idem* е нарушен, тъй като решението за образуване на наказателно производство по дело 47/P/2016 се отнася до същото лице и до същите деяния като тези по дело 673/P/2016. Освен това тъжбите, въз основа на които са образувани тези две дела, имали идентично съдържание и събраните доказателства били сходни, като дело 673/P/2016 било окончателно прекратено, тъй като постановлението за прекратяване на производството е

влязло в сила поради отхвърлянето от страна на съдията в разпоредителното заседание в Judecătoria Slatina (Първоинстанционен съд Слатина) на искането за потвърждаване на възобновяването на наказателното производство. Ето защо Curtea de Apel Craiova (Апелативен съд Крайова) отменя посочената по-горе присъда и разпорежда наказателното производство, образувано по дело 47/P/2016, да бъде прекратено.

34 Parchet de pe lângă Curtea de Apel Craiova (Прокуратура към Апелативен съд Крайова) подава касационен протест срещу това решение № 1207/2020 пред Înalta Curte de Casație și Justiție (Върховен касационен съд, Румъния).

35 С постановено на 21 септември 2021 г. решение по наказателно дело този съд уважава касационния протест, отменя посоченото съдебно решение и връща делото на Curtea de Apel Craiova (Апелативен съд Крайова) за ново разглеждане, посочвайки като мотив по същество, че последният съд неправилно е приел, че се прилага принципът *ne bis in idem* и съответно е разпоредил прекратяването на наказателното производство по дело 47/P/2016. След като Înalta Curte de Casație și Justiție (Върховен касационен съд) установява, че с разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство образуваното производство по подадената от тължителите в главното производство тължба срещу NR за престъплението изнудване е прекратено, той приема, че тъй като това постановление не е предшествано от разглеждане по същество на дело 673/P/2016 и не е надлежно мотивирано, не може да се счита, че то е довело до изчерпване на възможностите за наказателно преследване.

36 В хода на новото разглеждане на делото запитващата юрисдикция иска да установи как следва да се тълкува принципът *ne bis in idem* по смисъла на член 50 от Хартата при обстоятелства като разглежданите в главното производство. Тя уточнява, че също както по делото, по което е постановено решение от 18 май 2021 г., Asociația „Forumul Judecătorilor din România“ и др. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393), в случая се прилага член 50 от Хартата, тъй като разглежданата в главното производство национална правна уредба е насочена към постигането на референтните цели, посочени в приложението към Решение 2006/928, и по-специално първата от тези цели.

37 При тези обстоятелства Curtea de Apel Craiova (Апелативен съд Крайова) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли принципът [*ne*] *bis in idem*, гарантиран в член 50 от [Хартата], във връзка със задълженията на Румъния за постигане на изложените в [приложението към] Решение [2006/928] цели, да се тълкува в смисъл, че решение за прекратяване на наказателното производство, постановено от прокуратурата след събирането на основните доказателства по съответното дело, е пречка за образуването на друго наказателно производство за същото деяние, макар и с различна правна квалификация, срещу същото лице, тъй като решението е окончателно, освен ако се установи, че обстоятелството, на което се основава прекратяването [на наказателното производство], не съществува или са възникнали нови факти или обстоятелства, от които да се установи, че основанието за прекратяването [на наказателното производство] вече не е налице?“.

По компетентността на Съда

- 38 Румънското правителство счита, че преюдициалното запитване трябва да се отхвърли като недопустимо, тъй като член 50 от Хартата не бил приложим в случая, защото не е налице положение, в което се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата. Всъщност според това правителство, за да обоснове приложимостта на Хартата, запитващата юрисдикция неправилно се основала на референтите цели, посочени в приложението към Решение 2006/928, както и на точки 158, 159 и 172 от решение от 18 май 2021 г., *Asociația „Forumul Judecătorilor din România“* и др. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 и C-397/19, EU:C:2021:393), въпреки че тези референтни цели били определени поради „установените“ от Комисията недостатъци преди присъединяването на Румъния към Съюза, по-специално по отношение на областите на правосъдието и борбата с корупцията. При това положение с оглед по-специално на съдебната практика, установена с решение от 19 ноември 2019 г., *TSN* и *AKT* (C-609/17 и C-610/17, EU:C:2019:981, т. 53 и цитираната съдебна практика), следвало да се приеме, че аспектът, свързан със защитата на принципа *ne bis in idem*, не попада в приложното поле на Хартата, поради което разглежданото в главното производство положение не може да се преценява с оглед на разпоредбите на Хартата, и по-специално на член 50 от нея.
- 39 Що се отнася до доводите на румънското правителство, посочени в предходната точка от настоящото решение, които всъщност се отнасят до компетентността на Съда да се произнесе, следва да се припомни, че от член 19, параграф 3, буква б) ДЕС и член 267, първа алинея ДФЕС следва, че Съдът е компетентен да се произнася преюдициално относно тълкуването на правото на Съюза или валидността на актовете на институциите на Съюза.
- 40 В това отношение следва също така да се припомни, че приложното поле на Хартата спрямо действията на държавите членки е определено в член 51, параграф 1 от същата, съгласно който разпоредбите на Хартата се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза, като тази разпоредба потвърждава постоянната практика на Съда, съгласно която основните права, гарантирани в правния ред на Съюза, трябва да се прилагат във всички случаи, уредени от правото на Съюза, но не и извън тези случаи. Когато обаче дадено правно положение не попада в приложното поле на правото на Съюза, Съдът няма компетентност да го разгледа и евентуално посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредят такава компетентност (решение от 14 септември 2023 г., *Volkswagen Group Italia* и *Volkswagen Aktiengesellschaft*, C-27/22, EU:C:2023:663, т. 36 и цитираната съдебна практика).
- 41 В случая от данните, съдържащи се в акта за преюдициално запитване, е видно, че запитващата юрисдикция е сезирана да разгледа отново жалбата срещу посочената в точка 30 от настоящото решение присъда, постановена от *Tribunalul Olt* (Окръжен съд Олт) от 19 ноември 2018 г., с която NR е осъдена за пасивен подкуп на основание член 289 от Наказателния кодекс във връзка с член 308, параграф 1 от този кодекс и член 6 от Закон № 78/2000. Както обаче потвърждава румънското правителство в съдебното заседание, с тези национални разпоредби се осигурява транспонирането в румънския правен ред на Рамково решение 2003/568, и по-точно на членове 2 и 4 от него.

- 42 При тези условия в случая е изпълнено условието да се прилага правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, като не е необходимо произнасяне по евентуалната релевантност на референтните цели, посочени в приложението към Решение 2006/928. Оттук следва, че Хартата е приложима към спора в главното производство.
- 43 Следователно Съдът е компетентен да отговори на поставения въпрос.

По преюдициалния въпрос

- 44 В самото начало следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда в рамките на въведеното с член 267 ДФЕС производство за сътрудничество между националните юрисдикции и Съда задачата на последния е да даде на националния съд полезен отговор, който да му позволи да реши спора, с който е сезиран. С оглед на това при необходимост Съдът следва да преформулира въпросите, които са му зададени (вж. в този смисъл решение от 21 септември 2023 г., *Juan*, C-164/22, EU:C:2023:684, т. 24 и цитираната съдебна практика).
- 45 С оглед на мотивите, изложени в акта за преюдициално запитване, за да се даде полезен отговор на запитващата юрисдикция, следва да се приеме, че с въпроса си тази юрисдикция по същество иска да се установи дали принципът *ne bis in idem*, закрепен в член 50 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че дадено лице може да се счита за окончателно оправдано по смисъла на посочения член 50 вследствие на постановление за прекратяване на наказателното производство, издадено от прокуратура, без да е разгледано правното положение на това лице като носещо наказателна отговорност за деянието, съставляващо преследваното престъпление.
- 46 Член 50 от Хартата гласи, че „[н]икой не може да бъде подложен на наказателно преследване или наказан за престъпление, за което вече е бил оправдан или осъден на територията на Съюза с окончателно съдебно решение в съответствие със закона“. Така принципът *ne bis in idem* забранява кумулирането както на производства, така и на санкции, които имат наказателноправен характер по смисъла на този член, за същото деяние срещу същото лице (решение от 22 март 2022 г., *bpost*, C-117/20, EU:C:2022:202, т. 24 и цитираната съдебна практика).
- 47 Прилагането на принципа *ne bis in idem* е подчинено на две условия, а именно, от една страна, да има предходно окончателно решение (условието „bis“) и от друга страна, едни и същи деяния да са били предмет на предходно решение и на последващи производства или решения (условието „idem“) (решение от 22 март 2022 г., *bpost*, C-117/20, EU:C:2022:202, т. 28).

По условието „bis“

- 48 Що се отнася до условието „bis“, за да може да се приеме, че за деянията, в които е обвинено, дадено лице е осъдено „с окончателно съдебно решение“ по смисъла на член 50 от Хартата, е важно, на първо място, възможностите за наказателно преследване да са окончателно изчерпани съгласно националното право. Действително акт, с чието постановяване не се изчерпват окончателно възможностите за наказателно преследване на национално равнище, по принцип не би могъл да създаде процесуална пречка за евентуалното

образуване или продължаване на наказателно производство срещу същото лице и за същото деяние (вж. в този смисъл и по аналогия решение от 29 юни 2016 г., Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, т. 34 и 35 и цитираната съдебна практика).

- 49 Освен това следва да се припомни, че Съдът вече е постановил, че обстоятелството, че даден акт е приет от прокуратура, не е определящо за преценката дали с този акт окончателно се изчерпват възможностите за наказателно преследване. Всъщност, от една страна, член 50 от Хартата е приложим и по отношение на актовете на орган, на когото в съответния национален правен ред е възложено да участва в наказателното правораздаване, какъвто е прокуратурата, за окончателно прекратяване на наказателното производство, дори тези актове да са приети без участието на съд и да не са под формата на съдебни решения (вж. в този смисъл и по аналогия решение от 29 юни 2016 г., Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, т. 38 и 39 и цитираната съдебна практика).
- 50 В случая, както следва от точки 25 и 27 от настоящото решение, от една страна, тъжители в главното производство не са се възползвали от способите за защита, с които разполагат съгласно румънското право, за да оспорят разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство, и от друга страна, с постановеното в разпоредително заседание определение на Judecătoria Slatina (Първоинстанционен съд Слатина) от 21 ноември 2016 г. е отхвърлено искането за потвърждаване на възобновяването на наказателното производство срещу NR за престъплението изнудване, разпоредено от административния ръководител на Parchet de pe lângă Judecătoria Slatina (прокуратура към Първоинстанционен съд Слатина).
- 51 При това положение изглежда, че възможностите за наказателно преследване са окончателно изчерпани и че разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство е станало окончателно, освен ако не се установи друго при проверките, които следва да извърши запитващата юрисдикция.
- 52 На второ място, за да установи дали NR може да се счита за окончателно оправдана с разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство, запитващата юрисдикция трябва да се увери, че то е постановено след преценка по същество, а не само на процесуални основания. Всъщност, както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 100 от своето заключение, може да се счита, че с това постановление е изпълнено условието за разглеждане по същество на дело 673/P/2016, само доколкото постановлението съдържа преценка на материалноправните елементи на твърдяното престъпление, като например по-специално анализ на наказателната отговорност на NR, като предполагаем извършител на това престъпление.
- 53 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда, за да може да се приеме, че дадено лице е осъдено с „окончателно съдебно решение“ за деянията, в извършването на които е обвинено, по смисъла на член 50 от Хартата, следва да се гарантира, че това решение е постановено след преценка по същество на съответното дело (вж. в този смисъл решение от 14 септември 2023 г., Bezirkshauptmannschaft Feldkirch, C-55/22, EU:C:2023:670, т. 49 и цитираната съдебна практика).

- 54 Това тълкуване се потвърждава, от една страна, от текста на посочения член 50, тъй като използваните в тази разпоредба понятия за осъдителна присъда и за оправдателна присъда предполагат, че въпросът за наказателната отговорност е разгледан и че е постановено решение по същество (решение от 16 декември 2021 г., АВ и др. (Отмяна на амнистия), C-203/20, EU:C:2021:1016, т. 57).
- 55 От друга страна, това тълкуване е в съответствие с легитимната цел да се избегне опасността лицата, които са извършили престъпление, да останат ненаказани — цел, която се вписва в контекста на пространството на свобода, сигурност и правосъдие без вътрешни граници, в което е гарантирано свободното движение на хора и което е предвидено в член 3, параграф 2 ДЕС (решение от 16 декември 2021 г., АВ и др. (Отмяна на амнистия), C-203/20, EU:C:2021:1016, т. 58 и цитираната съдебна практика).
- 56 Съгласно практиката на Европейския съд по правата на човека констатацията, че дадено дело е било разгледано по същество, по-специално по отношение на вината или невинността на съответното лице, може да бъде подкрепена от етапа, на който се намира производството по това дело. Ето защо, когато наказателното разследване е започнало след повдигане на обвинение срещу въпросното лице, пострадалият е разпитан, доказателствата са събрани и разгледани от компетентния орган и въз основа на тях е взето мотивирано решение, тези фактори вероятно ще доведат до заключението, че е имало произнасяне по съществуващото на делото (вж. в този смисъл ЕСПЧ, решение от 8 юли 2019 г., *Mihalache c/у Румъния*, SE:ECHR:2019:0708JUD005401210, § 98).
- 57 За да може да се счита, че такова разглеждане на делото по същество е било извършено от органа, който трябва да се произнесе, този орган трябва да е анализирал или направил оценка на доказателствата в преписката и е преценил участието на съответното лице в едно или във всички събития, предизвикали намесата на разследващите органи, с цел да се определи дали е установена „наказателната“ отговорност на това лице (вж. в този смисъл ЕСПЧ, решение от 8 юли 2019 г., *Mihalache c/у Румъния*, SE:ECHR:2019:0708JUD005401210, § 97 и цитираната съдебна практика).
- 58 От тази практика на Европейския съд за правата на човека следва, че когато компетентният орган е наложил санкция като последица от поведението, вменено на съответното лице, може логично да се приеме, че компетентният орган преди това е преценил обстоятелствата по делото и противоправността на поведението на съответното лице (вж. в този смисъл решение от 23 март 2023 г., *Dual Prod*, C-412/21, EU:C:2023:234, т. 57 и цитираната съдебна практика).
- 59 Освен това от практиката на Съда следва, че решение на съдебните органи на държава членка, с което обвиняемо лице е окончателно оправдано поради непълнота на доказателства, трябва да се счита за постановено след преценка на делото по същество (вж. в този смисъл решение от 28 септември 2006 г., *Van Straaten*, C-150/05, EU:C:2006:614, т. 60 и 61).
- 60 Съдът също така е постановил, че определение за прекратяване на наказателното производство и непредаване на съд поради липса на доказателства, постановено след разследване, при което са събрани и проверени различни доказателства, трябва да се разглежда като прието въз основа на преценка по същество на съответното дело, тъй като с него окончателно се постановява, че тези доказателства не са достатъчни, и се изключва

всякаква възможност за повторно образуване на производството въз основа на същата съвкупност от улики (вж. в този смисъл решение от 5 юни 2014 г., М, C-398/12, EU:C:2014:1057, т. 17 и 30 и цитираната съдебна практика).

- 61 В това отношение е важно да се припомни, че както по същество отбелязва генералният адвокат в точка 64 от заключението си, Съдът е уточнил, че когато актът се основава на липса или непълнота на доказателствата, за да може да се констатира, че този акт е основан на преценка по същество на съответното дело, е необходимо още приемането на посочения акт да е било предшествано от задълбочено разследване.
- 62 Всъщност при липсата на такова задълбочено разследване, в рамките на което различните налични доказателства са събрани и разгледани, не може да се счита, че актът, с който се прекратява наказателното производство, е предшестван от преценка по същество на съответното дело. Съдът приема по-специално, че обстоятелството, че не са разпитани пострадалият и евентуалният свидетел, сочи, че не е проведено такова задълбочено разследване (вж. в този смисъл решение от 29 юни 2016 г., Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483, т. 48, 53 и 54).
- 63 В случая от данните, съдържащи се в акта за преюдициално запитване, е видно, че за да издаде разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство, прокурорът се е основал на приложен към това постановление доклад, изготвен от полицейския орган, който е разпитал NR и тъжителите в главното производство и е събрал по-специално компактдиск, съдържащ звукозаписа на проведеното общо събрание на кооперативно дружество VX от 30 април 2015 г. Тези обстоятелства сочат, че в хода на разследването са събрани и разгледани различни доказателства, въз основа на които е направена преценка по същество. Въпреки това обстоятелството, че не са разпитани AX, BD, CH, FX и LM, които също са участвали в това събрание, би могло да представлява индиция, че не е разгледано правното положение на NR като носеща наказателна отговорност за деянието, съставляващо преследваното престъпление.
- 64 При тези условия запитващата юрисдикция следва да се увери, че разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство е предшествано от разглеждането по същество на дело 673/P/2016 и че то не е постановено само на процесуални основания.

По условието „idem“

- 65 Що се отнася по-специално до условието „idem“, от самия текст на член 50 от Хартата следва, че е забранено едно лице да бъде преследвано или наказвано повече от един път за едно и също престъпление (решение от 23 март 2023 г., Generalstaatsanwaltschaft Bamberg (Исклучение от принципа ne bis in idem), C-365/21, EU:C:2023:236, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 66 Постановвяването на „окончателно съдебно решение“ по смисъла на член 50 от Хартата предполага наличие на възбудено преди това наказателно преследване срещу съответното лице. В това отношение Съдът вече е уточнил, че принципът ne bis in idem е приложим само за лица, спрямо които е постановен окончателен съдебен акт в държава членка (вж. в този смисъл по аналогия решение от 25 юли 2018 г., АУ (Заповед за арест — Свидетел), C-268/17, EU:C:2018:602, т. 43 и 44 и цитираната съдебна практика).

- 67 Освен това следва да се припомни, че съгласно постоянната практика на Съда релевантният критерий, за да се прецени дали е налице едно и също престъпление по смисъла на член 50 от Хартата, е идентичността на фактите, а именно наличието на съвкупност от неразделно свързани помежду си конкретни обстоятелства, довели до окончателното оправдаване или осъждане на съответното лице. Така този член забранява налагането за същото деяние на няколко санкции с наказателноправен характер в резултат на различни производства, водени с тези цели (решение от 12 октомври 2023 г., INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, т. 72 и цитираната съдебна практика).
- 68 От практиката на Съда следва също така, че правната квалификация на фактите по националното право и защитеният правен интерес са без значение за констатирането на наличието на едно и също престъпление, тъй като обхватът на закрилата, предоставена с член 50 от Хартата, не може да се различава в отделните държави членки (решение от 12 октомври 2023 г., INTER CONSULTING, C-726/21, EU:C:2023:764, т. 73 и цитираната съдебна практика).
- 69 В случая от предоставените от запитващата юрисдикция обяснения е видно, че макар по дело 47/P/2016 да е образувано наказателно производство конкретно срещу NR за престъплението пасивен подкуп, по дело 673/P/2016 наказателното производство е образувано срещу неизвестен извършител за престъплението изнудване.
- 70 В самото начало следва да се уточни, че с оглед на припомнената в точка 68 от настоящото решение съдебна практика и доколкото е установено, че двете дела се отнасят до едно и също деяние, обстоятелството, че образуваните по посочените дела наказателни производства се отнасят до различни престъпления, не е от значение за преценката дали е налице едно и също „престъпление“ по смисъла на член 50 от Хартата.
- 71 За сметка на това обстоятелството, че наказателното производство по дело 673/P/2016, по което е постановено разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство, е било образувано срещу неизвестен извършител, не може да се счита, че не е от значение за целите на тази преценка, тъй като от обясненията, предоставени от румънското правителство в съдебното заседание, е видно, че NR формално не е придобила качеството на заподозряно лице по дело 673/P/2016, а е била разпитана само като свидетел.
- 72 Това правителство, изглежда, има предвид условието лицето да е едно и също, което съгласно данните в акта за преюдициално запитване не е оспорено нито от запитващата юрисдикция, нито от Înalta Curte de Casație și Justiție (Върховен касационен съд) в постановеното на 21 септември 2021 г. решение по наказателно дело.
- 73 В това отношение, както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 94 и 95 от заключението си и както следва от съдебната практика, цитирана в точки 54, 56 и 57 от настоящото решение, може да се счита, че спрямо дадено лице е постановено „окончателно съдебно решение“, само ако от постановеното решение ясно личи, че по време на разследването, предхождащо това решение, независимо дали разследването е започнало въз основа на националното право срещу неизвестен извършител, или срещу конкретно лице, е било разгледано правното му положение като носещо наказателна отговорност за деяния, съставляващи наказуеми престъпления, и в случай на постановление за прекратяване на наказателното производство от прокуратура — това е било изключено.

- 74 Ако случаят не е такъв, като това обстоятелство следва да се провери от запитващата юрисдикция, разглежданото постановление за прекратяване на наказателното производство не би могло да представлява пречка за образуването на ново наказателно производство срещу NR за същите деяния.
- 75 По изложените съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че принципът *ne bis in idem*, закрепен в член 50 от Хартата, трябва да се тълкува в смисъл, че дадено лице не може да се счита за окончателно оправдано по смисъла на посочения член 50 вследствие на постановление за прекратяване на наказателното производство, издадено от прокуратура, без да е разгледано правното положение на това лице като носещо наказателна отговорност за деянието, съставляващо преследваното престъпление.

По съдебните разноски

- 76 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

Принципът *ne bis in idem*, закрепен в член 50 от Хартата на основните права на Европейския съюз,

трябва да се тълкува в смисъл, че

дадено лице не може да се счита за окончателно оправдано по смисъла на посочения член 50 вследствие на постановление за прекратяване на наказателното производство, издадено от прокуратура, без да е разгледано правното положение на това лице като носещо наказателна отговорност за деянието, съставляващо преследваното престъпление.

Подписи